

ressò *mont-roigenc*

LO COLLET, LA REVISTA DEL CENTRE CULTURAL DE COLLDEJOU, AMB 26 ANYS D'HISTÒRIA, ENS DESCRIU LES MUNTANYES DE L'ENTORN DE L'ERMITA I LES SEVES ROQUES ROGES NOMENANT-LES PEL SEU NOM: "BUNTSANDSTEIN" (**Ressò mont-roigenc**)

LES ROQUES ROGES DEL "BUNTSANDSTEIN": QUAN LA GEOLOGIA ES TRANSFORMA EN ART (Publicat a "**Lo Collet**"-Any XXVI-núm. 107-desb. 2025)

Ramon Copons i Llorens, geòleg

23-02-2026

Les siluetes esveltes de les muntanyes del Baix Camp mostren una formació geològica que destaca de les altres pel seu color roigenc, les seves formes capritxoses i exuberants, i per ser font de moltes històries. Unes escrites a la mateixa roca, d'altres que els nostres avantpassats han estat protagonistes, i algunes que els genis han trobat la font d'inspiració per a les seves obres. Estic parlant de les roques roges del "Buntsandstein".

Per començar, el nom de "Buntsandstein" té el seu origen a Alemanya cap a la dècada de 1780. Un dels primers geòlegs reconeguts, el Sr. Abraham Werner, estudiava una formació geològica de color roigenc molt similar a la que hi ha a la Ermita de la Mare de Déu de la Roca a Mont-roig. En concret, la roca s'anomena "gres" ja que està feta per sorres fines, cimentades i compactades, de mineral de quars. La presència d'òxids de ferro en una proporció inferior a l'1% és la que dona el color roig a la roca. El Sr. Werner va batejar aquestes roques amb el nom de "Bunter Sandstein". Anant a pams, "Sand" vol dir sorra o arena, "Stein" significa roca, i "Bunter" representa el color roigenc, tot en alemany. Més tard, a força d'utilitzar el terme, es va anant escurçant fins a arribar a dir-se "Buntsandstein" que es va acceptar oficialment com a terme tècnic a la dècada del 1990.

Pel que fa a la història geològica escrita a la roca, cal dir que el Buntsandstein és una roca que té el seu origen en la cimentació de les sorres d'un desert que s'estenia per una bona part d'Europa, des d'Andalusia fins al nord de Rússia, ara fa uns 250 milions d'anys. Era un desert caracteritzat per un cromatisme rogenc, ben diferent als colors dels deserts actuals que tenen tonalitats molt més clares. Salvant les distàncies, estaríem en un paisatge

desèrtic amb coloracions similars al que ens mostra des del 2012 el vehicle-robot “Curiosity” des de Mart.

Concretament al Baix Camp, en aquella època geològica hi havia grans dunes de sorra que es movien segons bufava el vent. Així, dins la roca s’observen les restes petrificades de l’interior de les dunes, representades per lineacions erràtiques i creuades. Un dels llocs per veure-ho és a la carretera d’accés a l’Ermita de la Mare de Déu de la Roca on hi ha exemples dignes d’estar en un llibre. Però, apart del vent, el desert també estava sotmès a pluges torrencials que alimentaven d’aigua grans rieres que el travessaven. Avui en dia, els únics vestigis geològics d’aquelles rieres són els còdols bellament arrodonits que trobem dins de la formació geològica, i que també hi ha uns exemples espectaculars al camí vell que surt de Mont-roig cap a l’Ermita.

Avui en dia, les roques roges tenen belles i capritxoses formes que han estat font d’imaginació i de creativitat per a les persones en diferents moments de la història humana. De fet, la roca mostra una clara estratificació amb capes, o lamines, de diferent duresa donada per la diferent cimentació i gruix de les sorres. Així, el vent i la pluja han pogut esculpir belles formes en la roca gràcies a la variabilitat en la seva duresa en els últims milers d’anys de la història geològica. Les formes més grans són les “balmes” que són abrics, o forats, que ressegueixen una capa més feble de la roca. D’altres més petites són les nervacions, similars a les que hi ha en una fulla, que donen lloc a forats arrodonits anomenats “taffoni”. En els llocs més exposats a la força del vent, la roca ha estat sotmesa a una intensa erosió que és evident per pilars rocosos i per superfícies planes que ressegueixen les capes rocoses més dures. A diferents llocs d’Europa, les majestuoses formes esculpides per la natura van embadalir als primers pobladors del Neolític, triant els llocs més emblemàtics com a llocs de culte, és el que es coneix com a “Ritual Landscape”.

Més tard en la història humana, els mestres en pedra seca van descobrir que el gres del Buntsandstein era fàcilment esculpit amb hàbils cops repetitius de martell. Així, els mestres donaven formes rectangulars a les pedres roges extretes de les pedreres. Una vegada retocades, les pedres eren utilitzades per a la construcció d'ermites, esglésies, casals i muralles, entre d'altres. En el cas concret de Colldejou, l'antiga església que hi havia possiblement a tocar de la desapareguda Abadia, aproximadament entre el carrer de les Masies i de la Font, estava feta per blocs de roca del Buntsandstein. Quan l'església va quedar en dessús, alguns d'aquests blocs rogencs podrien haver estat reutilitzats per fer noves cases. Així, convido a observar les parets i les portalades en el nucli antic del poble i, més concretament, a buscar un tros de roca roja amb una creu esculpida en la paret d'una casa del carrer de Baix.

Més recentment, les formes i els colors del Buntsandstein han inspirat la creativitat dels genis catalans. Estic parlant d'Antoni Gaudí i d'un jove Joan Miró inspirat pel cromatisme de la roca de Mont-roig cap a la dècada de 1920. En relació a Antoni Gaudí, és ben sabut que es va inspirar en la natura, com a creació de Déu, per desenvolupar part del seu estil arquitectònic. Gaudí va fer excursions pel territori, tot prenent notes i fent dibuixos, a principis del segle XX. Un cert dia, seguint el camí que va cap a Colldejou, va trobar el seu lloc de màxima inspiració al voltant del Coll de la Desenrocada. Sens dubte, van ser les formes de la roca en aquest indret que van meravellar al geni per crear part d'una obra arquitectònica que, avui en dia, té set edificis declarats com a Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO. Per saber-ne més, recomano visitar l'exposició que s'està fent ara a l'Hotel Termes de Montbrió.